

کتابخانه

بادلین دانشگاه آکسفورد

بدرالسادات شاهرزایی

(و) بالا بردن میزان دسترسی به مجموعه‌ها که این امر خود مستلزم: افزایش تعداد کتابهایی است که در محل دسترسی آزاد نگاهداری می‌شوند و اطمینان بخشیدن به تداوم همکاری با خوانندگان. بالا بردن امکان ارائه خدمات در تحویل کتابهای مخزن به اتاقهای مطالعه. استفاده از تکنولوژی اطلاعات. افزایش سرعت عمل در به فهرست درآوردن نسخه‌های خطی و کتب چاپی. افزایش فهرست برداری الکترونیکی از کلیه آثار موجود در کتابخانه از جمله نسخ خطی، نقشه‌ها، موسیقی و کتابهای خاوری. افزایش امکان دستیابی به مجموعه‌ها از طریق رایانه. افزایش کارایی و قابلیت خدمات تصویر برداری. بالا بردن ضریب امنیت در تمامی سطوح کتابخانه. ایجاد برنامه‌ای برای حفظ و نگهداری فعالیتهای کتابخانه و تحقق بخشیدن به آن

بخش مجموعه‌های شرقشناسی (کتابهای چاپی و نسخه‌های خطی)

بخش خاوری این کتابخانه به همت یک یهودی بنام آقای توماس بادلی^۴ در سال ۱۵۹۸ گردآوری شد. مجموعه‌های این بخش در سطح عظیمی، نشان دهنده حجم تحقیقات و آموزشهای انجام شده دانشگاه در زمینه‌های یهودیت، اسلام، مطالعات خاور دور و آسیای جنوبی و نیز مجموعه‌های مهمی که در حوزه‌هایی چون آسیای مرکزی، جنوب شرقی آسیا و تبت نگهداری می‌شوند، می‌باشد. این دپارتمان، مشتمل بر شش کتابخانه با پنج پایگاه جداگانه می‌باشد که بالغ بر ۵۰۰/۰۰۰ جلد کتاب را نگاهداری می‌کند. بسیاری از این مجموعه‌ها از اهمیتی بین‌المللی برخوردارند و قابل دسترس برای دانشمندان از طریق کاتالوگهای کامپیوتری و یا منتشر شده می‌باشند.

بخش شرقشناسی کتابخانه بادلین (منابع عربی، فارسی، ترکی و مطالعات اسلامی)

بادلین،^۱ کتابخانه اصلی تحقیقاتی دانشگاه آکسفورد است. این مرکز کتابخانه‌ای است که حق انحصاری طبع و به امانت گذاردن آثار را دارد، به نحوی که محققان می‌توانند در سرتاسر جهان از مجموعه‌هایش استفاده کنند. علاوه بر آن، این کتابخانه، هفت کتابخانه وابسته به خودش دارد که در موقعیتهای مکانی مختلفی از دانشگاه آکسفورد واقع شده‌اند که عبارتند از کتابخانه ژاپنی بادلین، کتابخانه حقوق بادلین، کتابخانه مؤسسه هندی، کتابخانه مؤسسه خاوری، کتابخانه رودس هاوس^۲، کتابخانه علمی رادکلیف^۳ و کتابخانه فلسفه. این کتابخانه که مطابق با قانون دولت اداره می‌شود، مسئولین آن را برمی‌انگیزاند تا از آنجا نه تنها به عنوان کتابخانه دانشگاه، بلکه به عنوان کتابخانه‌ای ملی و بین‌المللی نگاهداری کنند. این مرکز از سال ۱۶۱۰ تا کنون به عنوان کتابخانه‌ای مشروع و قانونی در طول چهار قرن به جمع‌آوری مجموعه عظیمی از کتب و نسخه‌های خطی و دیگر منابع اطلاعاتی پرداخته، به طوری که جایگاهی در میان کتابخانه‌های اصلی پژوهشی جهان به خود اختصاص داده است.

رسالت کتابخانه

توسعه و تداوم مجموعه‌ها و خدمات جهت حمایت و رفع نیازهای آموزشی و تحقیقاتی دانشگاه آکسفورد و جامعه علمی ملی و بین‌المللی که در حال حاضر و آینده با آن روبرو خواهد بود، رسالت این مرکز می‌باشد. به منظور نیل به این هدف، کتابخانه همواره انجام مواردی را مد نظر داشته که ما به ذکر چند مورد از آن بسنده می‌کنیم. الف) افزایش شناخت نیاز مراجعان حضوری و غیر حضوری و پاسخگویی به آن. ب) فراهم سازی مجموعه‌های ضروری و ارائه خدمات و فراهم آوردن دستیابی به آنها. ج) افزایش انگیزه و مهارتهای مناسب کارکنان در همه سطوح. د) همکاری گسترده با سایر کتابخانه‌ها در آکسفورد و جهان. ه) شناسایی مشکلاتی که سبب فقدان فضایی مناسب جهت نشستن در مرکز کتابخانه برای خوانندگان می‌شود.

گردآوری شده‌اند، هنوز باید به کاتالوگهای کارتی که در اتاق مطالعه شرقشناسی هستند، مراجعه کرد.

پروژه انتقال گزارشات باقیمانده عربی و فارسی از کاتولوگ کارتی به آلیس. کاتولوگ کامپیوتری. اخیراً از ژوئای ۲۰۰۰ آغاز گشته و انتظار می‌رود تا ۲ سال آینده، تکمیل شود. مطابق کاتولوگ کارتی، گزارشات برای کتابهای عربی و فارسی آلیس به صورت حرف نگاری می‌باشد. باید یادآور شد که حرف نویسی داخلی بکار گرفته شده در کاتولوگ کارتی فارسی و عربی از برخی لحاظ با حرف نگاری LC (کتابخانه کنگره)^۷ که از آلیس پیروی می‌کند، متفاوت است. مثلاً در کاتولوگ کارتی برای حرف کاف "K" بکار می‌رود و حال آنکه LC از حرف "q" استفاده می‌کند.

دپارتمان مجموعه‌های خاوری در کتابخانه جدید، محل نگهداری مجموعه‌ای از نوارها و transcripts از پروژه تاریخ شفاهی ایرانی دانشگاه هاروارد می‌باشد. نسخه‌ای از راهنمای مرجع به مجموعه تاریخ شفاهی ایرانی و دو نسخه فهرست به کلکسیون در قفسه‌های باز سالن قرائت بخش خاوری زیر شماره رده‌بندی Z. cat. ۴۴۲ ۴۴۰ موجود است. مراجعین مجموعه‌ها می‌توانند با تکمیل و امضای فرم درخواست مجوز، اجازه مراجعه و دسترسی به زندگی‌نامه هر یک از بازگو کننده‌ای را بگیرند. دستیابی به زندگینامه‌های شخصی از موضوعاتی است که هنوز ممنوع می‌باشد.

دانشکده وادهام^۸

دانشکده وادهام، مجموعه‌ای از کتابها و نسخ خطی را داراست که مربوط به مطالعات اسلامی و ایرانی می‌باشد و تمرکز و توجه به ظهور و پیدایش بیشتر اسلام در اوایل قرن بیستم دارد. اکثر کتابها مربوط به ادبیات و تاریخ هستند. موجودی نسخه‌های خطی فارسی و عربی شامل عناوینی چون حقوق، طب، الهیات و غیره می‌باشد. این مجموعه فقط برای مرجع است و استفاده باید از طریق دانشکده صورت گیرد. جهت تحقیق و بررسی بیشتر با مراجعه به پایگاه زیر می‌توان به مطالب بیشتری دست یافت:

<http://www.bodley.ox.ac.uk/dept/oriental/libs.htm>

پی‌نوشتها

۱. Bodlien Library.
۲. Rhodes House.
۳. Radcliffe Library.
۴. Sir Thomas Bodly.
۵. St Antony's College.
۶. OLIS.
۷. LC (Library Of Congress).
۸. WADHAM COLLEGE.

در سه کتابخانه داخل دانشگاه آکسفورد، عمدتاً کتابهایی به زبانهای عربی، فارسی و ترکی و نیز کتابهایی در زمینه مذهب و تمدن اسلامی یافت می‌شوند. کتابخانه بادلین، که کتابخانه اصلی دانشگاه می‌باشد، قدمتی طولانی در جهت کسب و جمع‌آوری آثاری در این قبیل زمینه‌ها دارد که توسط شرقشناسان اروپایی و انگلیسی، بسیاری از این مجموعه‌های نسخ خطی اسلامی جمع‌آوری و همچون بسیاری از کتابهای چاپی اولیه در آنجا جای داده شده‌اند. این کتابخانه همچنین تعداد قابل ملاحظه‌ای از کتابهای چاپی منتشر شده در آسیای میانه را به سه زبان منطقه دارد. این کتابها از چاپ سنگی‌های اولیه و قابل حمل گرفته تا سریالهای اخیر و تک نسخه‌ایهای به چاپ رسیده در جهان عرب، ایران و ترکیه رده‌بندی شده‌اند. هیچ مجموعه اسلامی یا خاورمیانه‌ای بطور مجزا وجود ندارد و همه نسخ خطی و مطالب چاپی به عربی، فارسی و ترکی زیر نظر دپارتمان مجموعه‌های خاوری است. این آثار به غیر از کتب چاپی ترکی در ساختمان جدید کتابخانه جای داده شده‌اند. گرچه بخش اندکی از کتابهای ترکی مرجع در اتاق مطالعات خاوری بادلین نگهداری می‌شود، اما کتابهای ترکی در حال حاضر در انبار کتابخانه مؤسسه خاوری جای گرفته‌اند و تعداد دیگری از چاپهای قدیمی در انبار بادلین باقی مانده‌اند.

بادلین در حوزه قرون اولیه اسلام، قویترین موجودی کتاب را تا پایان قرن هجده دارد.

این نسخه‌های خطی با قدرت ویژه علم عربی برای غالب رشته‌ها نمونه‌ای هستند برای فراگیری فرهنگ و جامعه اسلامی سنتی در خاور میانه و آفریقای شمالی. مطالب چاپی به عنوان مکملی برای نسخ خطی در نظر گرفته می‌شوند. آنها روی هم منبج ارزشمندی برای تحقیق در زمینه‌های گوناگون تمدن اسلامی را تشکیل می‌دهند. کتابخانه با تکیه بر توانایی مجموعه‌های اسلامی‌اش به جمع‌آوری مطالب مرتبط منتشر شده در عرصه جهان به زبانهای گوناگون ادامه می‌دهد. جایگاه بادلین به عنوان کتابخانه‌ای که حق انحصاری طبع و به امانت سپردن را دارد، این را می‌رساند که با توجه به موجودی کتابها و منشورات دوره‌ایش که در مورد اسلام به چاپ رسیده‌اند، این امکان وجود دارد که در انگلستان به عنوان کتابخانه و مرکزی جامع و کامل در نظر گرفته شود. مطابق با قوانین بادلین، قرض دادن نسخه‌ها و همه مطالب دیگر برای خوانندگان، ممنوع اعلام گردیده است.

از دیگر کتابخانه‌های دانشگاه با موجودی مرتبط مهم می‌توان به کتابخانه مؤسسه خاوری و کتابخانه مرکز خاورمیانه در دانشکده سینت آنتونی^۵ اشاره داشت. علاوه بر آن، کتابخانه مؤسسه هنر نیز آثاری به زبانهای اروپایی در زمینه اسلام در آسیای جنوبی و منشوراتی به زبان اردو دارد. مرکز مطالعات اسلامی آکسفورد، یک مؤسسه همکاری دانشگاهی است که در حال توسعه کتابخانه‌ای برای حمایت از فعالیتهای تحقیقاتی می‌باشد. گزارشات کلیه آن دسته از کتابهای غربی زبانی که شامل جهان اسلام می‌باشد، در آلیس^۶ کاتولوگ کامپیوتری دانشگاه قابل دریافت است. چنین عمل متشابهی برای کتابهای چاپی عربی، فارسی و ترکی که از سال ۱۹۹۰ جمع‌آوری شده‌اند، قابل اجرا می‌باشد. اما برای کتابهایی که به همین زبانها در زمانی قبل از آن تاریخ